

7. Um Silungapoll.
Erindi flutt á fundi Re-
bekkustúlkunnar "Bergþóru" nr. 1.

Hathursu eyttu, kom...

10 blöð qto.

Rebekkustúlkun Bergþóru nr. 1, hefi áður til komið á þessum og
með helga kveldstundum minningu þeirra, fátala og veiklinda barna,
sem voru Odd-Fellauar höfundar þess og hefi áður á vegum vorum
í barnahelium Gladheimar í Svavelli við Silungapoll, þar þar
þeir nennast helid óvirdigandi ná sérhattis, að vinna félagsmálin
Damasinnarvístoflagnis hordji sér hljóði að þetta taluþor og
því því, þótt í fám orðum sé, hvernig starfssemi þessari er
vand, hvad börnin hafi haldit fyrir stafni og hvor árangurinn
sé af starfsáminni og í hvada átt hún stafni.
Þú verður hvortu lengur erindi ná löngvæða sem þú ert
að flytja; þú á því elsti að verða lengdinn, sem gjörn minni lida.
Einn og flestum yðar minn þennungt, hefi fátali voru tekist
onangt vel og gífurlega í afstæffum sínum um þetta mál, en
síðtann þú í því, að velja einu hinni á kjósaunlegasta stöð, sem
fundir get hér í nágrenni þójarinn, til þess að byggja hún
sitt á því að þar má seija að stjórn sé fyrir öllum atkun; þar
eru þau hrossgöti hinni undir hrossinn dýr og um allar jandi
úf þí þí, barin, sem börnin kjósa haldit; þar er hrossinn
staddur með állu, grasi varnar laute, lyngi vafdar og grávidi-
runnar, lífrællis þunnis og renni stéttis og hofs þú, sem
mest er um vert fyrir hsilbrigði barnanna, andurðin sóla-
geitanna þí Silungapoll, þar þau er orðið þýttu áður,

1

Háttvæntu systur, Korni bróður!

Rebekkustúkan Bergþóra nr. 1, hefir efnt til samkomu þessarar og
vill helga kveldstundina minningu þeirra „fátaka og veikludu barna“,
sem voru Odd-Féllawar höfundur þess og hafa numnum í vögunum vorum
í barnahelium Gladhólmur á Fíavelli við Silungapoll. Það getur
því nærmast talid óvildigandi né ávithettis, að einhver félagsmaður
Barnasunnarvistsfélagsins Kordji sé hljóðs við þetta tölifari og
lýsi því, þótt í fáin orðum sé, hvernig starfsemi þessari er
vand, hvað börnin hafi helzt fyrir stafni og hvern árangurinn
sé af starfsemiinni og í hvaða átt hún stefni.

Það verður hvortsi langt erindi né löng ræða sem ég otla
að flytja; það á því elki að verða lengdun, sem gjörir munn leida.
Eins og flestum yðar mun þarumagt, hefir félagi voru teltis
margt vel og gífurlega í afstættum sínum um þetta mál, en
einkum þó í því, að velja einu him ákjósanlegasta stað, sem
fundit gat hér í nágrenni býjarins, til þess að byggja hús
sitt á, því að þar má segja að stjól sé fyrir öllum atkun; þar
eru þau hrossgoti heim undir húsins dyg og „um allar jardi“
út frá því, berin, sem börnin kjósa helzt; þar er hettulau
stadar með ællu, grasi vaxnar laubir, lyngi vafdar og grá vídi-
runnar, llettvellir þurrir og rennislettir og loks það, sem
mest er um vert fyrir heilbrigði barnanna, endurstein sólar-
geislanna frá Silungapolti, ~~þu hann er elki dýpra en svo,~~

~~vatnadr norð þeim sem út í vada namast í þálfa spord og
botnum beinhardur.~~

Þessi stödur var um margan undanfarnar aldir, einn hinu
helsti gríða- og hvíldar-stödur þælyttum mönnum, hestum
hinu og hindum, sem komid höfdu langan leidir ad, svo angir og
ormagna, meiddir á Galis, hálfr, ~~í fötum~~ ^{og sárþottir} ~~í fötum~~ Blodríva undan
eggjagjötinu á örreddum vögum. Þad var lofþelgudur áringu
stödur og var þad kallad, ad liggja undir Hammsnefjum "eda,"
ad Silungaspolti, ad hjalda fjöldum sínum þarna, vetur, sumar,
vor og haust. Hóðan eda frá þessum fagna og fridsela stöð
var þad því, ad margt lambid var látid halda ferd sínu
áfram, ymist á leid til lengra lífs eda í föi sínu til dauðans,
~~af afhólti~~ ^{af fersyð} og endurnott eftir áringuna, hvort
sem hin var ein nóth eda dagur.

Þennan stöð höfum vér Odd-Fellows valid fyrir áringastöð
handa loinbrunnun okkar, sem vegna fátaltnar og veikindu hafa
ortid ad stílla á eggjagjöti vanheilsu, óhirdu, illu vana
og óheppilegs uppeldis og vér höfum byggt þeim saluhús, eitt
híð fegursta og vandadasta hús af stílu þei, sem hit er í þessu
landi og jafnvel þótt víðar sé leitad. Þad er fjaldid, sem þessu
migu vissu okkar, fátölu og veikindu börnu eiga ad hvílast í,
sofa í og matast, til þess ad safna kröppum, ódlast betri heilsu,
lora góða sidu, hlýdni, hursvosi og skatleisu til manna og mál-
leysingja. Þessu ^{hættstífti} ~~hafa~~ hafa líka marg börn átt ad fagna, ~~því við~~

3

Því félagid hefir ávalt verið svoköppid, að ráða til sín þá forstöðuhver
einar og starfsfólk allt, sem búi hefir þá kunnáttu og þann
stílling á starfi sínu, sem er aðalatriðið í öllu starfinu, en það er
að stjórna með framfariskarandi röglusemi, umburðarlyndi og farnar
öllu hollleika. —

Til þess að finna þessum orðum nimmur stad, vil ég í fám orðum
minnast aðeins nokkurra atriða úr lífi barnanna þar, efra og
jafnframt lýsa fyrir yður tilhögun starfsins og því hvað börnin
hafa fyrir starfi, sér til stremtana og leikja.

Þau rísa úr rekkju kl. 8 að morgni, eru þá klædd og þvegjin,
teinnur birstadar o.s. frv. svo að þau, efi lokid „litlastkaffinnu“
fyrir dagsmál. Aðrir en þau ganga til máltíða, er þeir skipað
í háðir frammi í auddyrinu og höllud þannig fram, fúð og
fúð saman, eftir fótunod hvers þeirra: Einum og tveim! þeir
og fjórum! Fjórum og sex! O.s. frv. Þegar þau hafa náð að sér þannig,
eru þau látin ganga inn í bordsalinn og setjast ~~(hljóð og kyrilat)~~
í seti sín. Þá er þau síðan öll, hljóð og kyrilat, my forstöðu —
Kona og starfsstúlkurnar eru einnig tilbúnar til að mætast
með þeim og sagt er við þau: „Gjörð svo vel!“

Þá er þá allir til smæðings og etna og drekka það sem fram er
búið, hver eftir því sem hann hefir lyst til. Þjaldligesta, badi
sinnleudra og erleudra, er svo hafa hitt á, að kona á heimilið,
meðan bordhald stóð yfir, hafa furdad sig á því, hversu börnin
vora kyrilat og kyrteis í allri framkomu sinni og sagt: „En

9 sóleg og
hvort barnin eru kyrtlát! Eru þau svo altog?"

Ad máltíð þessari lotum, eða öðrum máltíðum dagsins, er svo ákveðið,
virkis dagsins, og eru þau aðallega í þessu fölgis:

1. Ad fara í sálbad af sálstúni er eða áttítt fyrir ad það verði. En þá farið
fram í hléðina fyrir suman Silungapoll; þar sija stúlkurnar og
þáttarnir sína sérstök lautina hvort og heita þeir "Felsulaut" og
"Druggjalaut". Riggja þau þar als náttúra og bada sig í sálargestnum,
fyrst dogum í 10 mínútur, síðan í 15, þá í 20 og lokt í hálf tíma og
síðan svo lengi sem Kostur er á. —

4
Eg veid ad geta hér eins atvika, sem kom þar fyrir í fyrra og get ég
þess til varnadar, því full ástæða er til ad það hefði orðið flestum
börnunum til stórshada, ef óvænt heppni hefði elti hundrad það.
Það var ég, sem stéfnði börnunum í þessum vada og var það af
athugaleysi minni og fá vighu:

Eg var þar efra 28. júlí í fyrra, einu tíum sólrúasta dag sem þegar
getur og hafði hugs ad mér, ad ein steyldi ég þó tíu um, ad börnin
fengju sér erlegt sálbad og það svo um ummadi. Eg hugsadi mér,
ad þau steyldu líka íp eins og koggar, en elti eins og heitir menn
effir daginn þann. Eg lét þau liggja í lautum 2 hl. tíma í
sem, loivogis um daginn og sýndi mikla hardvestir í þvi, ad
tíminu veri notadur sem best. Þönnu vudu vitauleg all-
dæti effir þessi bad og ég vaud hródugru yfir.
Þegar hein kom og ég fór ad stóra mig af þessari framtals-
semi minni og heppilegu stjórn minni í börnunum, sagði

Frá Vigdís Þléisdal við mig, huggandi mjög:

"Ja, mi voruð þér heppinn, Jon Þálsson, að gera ekki alveg út af við börnin, því hefðum við ekki verið búnar að láta þau vera 4-5 sinnum í sóttbæði áður, munu þau öll vera búnar að fá flagsári mi allan lífsaman og ekki fara úr ríminu næstu viku, - mástle degja, sum þeirra!"

Hér hefir aldrei brugðid eina og þá, er ég heyrði þetta og gleymdi því víst aldrei, hversu athugaslaus og óndrögottum ég var: að þessa Stefni barninum í þessum vöðva og jafnvel út í öppum dauðum!

2. Því vortan heinnilides hér höll, að mestuleysi samar sem einu stórn; hann hefir Höfnudlida höll; þar er vísunni gott og heyrir fossidur nokkur þangað úr loftinum sem kemur úr Sílingapótti. Á höl þessum söfnuðist börnin, settust þar í hring og hlýddu í sögur, afintýri og kvæði og þótti þeim þetta óvísjanlega góð stund.

3. Fram af húsinu (Gladheimi) er stór og sléttur leikvöllur ^{við} af Sílinga-
póttur að honum. Þetta er daglegur leikvöllur barnanna og er hann í tvömmum stílsingi einu af aðalnostum stadarinn; í fyrsta lagi leikvöllur, þar og kreim og í öðru lagi einu hinu heilumasti stöður fyrir börnin, því, þegar þau eru þar og sólna sér, eridur - speglast sólargeislarnir frá vatninu í andlit og á líkama barnanna og veitir þeim ómestauðgustu hollustu og heilsuþóð. Sílingapóttur er ekki djúpi en svo, að vatnið nei barni að einu í Hálfapórd og botninn er beinhardur. Í Sílingapótt kemur baldaverust, 3-4 stíga heitt allt árið um kring og er það samstoknar vatna, sem

það, er við fáum ír Þuonlarbrunnnum, enda er nægflu vatni heimsilisins
skilið þaðan. Leikvölluminum var gjörður um leið og húsið var byggt, með
þeymsþeyldu vinnu flestra bróðraunnna í báðum stúkumnum og eiga þeir
hér mikil skilið fyrir þá sjálfþeyppoffrun þess í gærð barnanna,
enda hefa margir að honum dást og fró, hversu leikvölluminum er
agotur og vel gærdur, enda nauðsynlegur svo nauðri heimsilium.

4. Þá er á elki gleyma stjótium í hrauninum, hvar sem er og af hvarða átt
sem vinnurinn telos: Alstadar má finna ótal kompur og laupir, grasi-
vatnar, fullar af lypji og grávidarunnnum, þar sem nauðast verður
vart við vindble, þóth stórvindris nok sé; víða eru þar og allvonnar
birtir húslur og alls hraunind morar og berjum; Kildriber, Bláber,
einibei og kútaber eru þar að finna, jafwel við þrjú skildi hiosins;
berjalandi er óþrjóandi, nál. 2¼ málj. fermetrum að flatarmáli

5. Tvömt er það sem kann liggur við: 1. Að bornin noti salgoti, þó þad
veður óánögju, að sum born fá það sent en ömum elki og svo dregur það
úr matarlys þeirra mörva en notkun annad. 2. Að bornin hafi knatt-
spyrnum með höndum; leikurinn er ófagrur, þrjú tundi og alls elki síð-
botandi, þó þá flýgur margt óvildigandi við af vörum barnanna, er
Hafspid og Heryjan er í þau bornin.

6. Þó er vil óþinnast í eith mikilsoert atviti, sem óþ hefi nýlega minst á í bladi
vinnu, en það er fuzlalífid þar egra og þarf óþ elki að endur taka það hér.
Aðsins vil óþ enda á, hóort það sé elki riddelt fyrir bornin að sama sem
ungangast fjóla fuzla á daginn, hlúa að hreidnum þeirra yngum og
sofna síðan við lónvatnið í hööldin, spótvellid og fíðid í þarinn-

velummi eða stéin deplinnu, sem eiga hrisidur sín í hrisgrunninum eða
!haki húsins og vakna síðan við sléttu hlid að morgni.

7. Hvað er það frá, sem börnin vanhagar um í þessari miklu Paradís?
Því er fljótsvarð: Það er verklegi.

Til þess að liáta bót á þessu, hafa börnin sjálf fundid sér verklegi notkunt.
Þrangimur byggdu brýr y lojdu vögi, huddu sér götur hér og þar um trauid.

Vitaulega gengu þeir undir nagnum Þriars midis eða Vegagjörðarinnu.

Þráttar eru margar, suman s'eda 6 metrar í lengd og veginni, yfir
fjól og fyrminni margir metrar; ein það ymist hreppa - og systu vögin,
bílvegir og póstvegir, vel varðadur hagarulega lagdir. Líar ái ogjulegt að
sjá litlu hæn dromar frammettar til hagssamlegrar vinnu og ái eðis-
fullrar atorku við þessi stöf, enda var þessa ávalt minst með
háttilegi rødu í hverk sinn sem einhver brúin var vígd eða einhver
vöganpottinn var tekinn út af kofum og þar til huddum mörnum.

Svo var það í somu áth, að hveir brodur brúin sér upprefti í vor með
þeim áfulnum drongjum er annar þeirra áthi og stungu þeir upp
dálitum kálgaud og unginu haum. Síðan komu nokkrar ágætis konur
úr Rebelkrastíttunni - og held stjórni endur stíttunna - með fullu
vasa af frøi og sádu í gárdinum, gulrófum, nörpum, blóm káli og
krednum (Radiseri). Árangurinn vand sá, að í allsunnar hagi heimilis
meira en nój af jarda á vestri þessum til notkunar og það svo, að ein
sá rófumar og nörpumar nidri í gárdinum, óuppreftar. Þetta
ná úi segja að sé lístapur! Vitaulega getu þær ordid óstændar
nidri í gárdinum í vefur og þá fáum við þær sama sem glöngjar

mid vorum og getum set þor ef við viljum margfoldu verði, segjum
 sönnu / Krónu tilíð! En án alls spangs: Tilraunin sýnir, að þarna
 er áður jarðvegur, því sprettan var óvenjulega góð, og að þarna á mætur
 að fá nokkilega vertófu fyrir börnin framvegis: Það þau höfu hærk
 sinn reit með blómum og ávöxtum til að huga um og hinda. Skulum
 við þá sjá, hvort þau láta til þessid áreiðu, eða ávöxtum vera nðri í
 gandinum árum saman, eins og við gerum, hinni eldri. —

Ög hvarf frá þor áðan að segja frá mat máls tinnu barnanna. Hádegisverdan
 er neyðt kl. 12. — Kl. milli 3 og 4 er drukkid klóko með braudi og kl. 7
 er kvöldverdan. Að honum loknum eru börnin kemd og þvojin, fann-
 ur burtstóðar og áður en þau hattu, eru þvoegin fetur þeirra og hendur;
 kl. 9 eru þau öll komin til ráða og flest sofnum frá sógulestri eða
 viðvæðum um viðburði dagsins. Forstöðu konunnar og þjónustustúlkunn-
 ar setjast síðan við að samna og bota fataflegg barnanna, oft lausgáfram á
 nótt. Börnin eru bódud einu sinni í viku, veigud og hoda mæld.

Samtætur þer, hefir elski heinnid veid Krantsamt, en hefir veitindi
 borid ad, er óðan sent eftir br. Anna Þekurseyri lokui til að ráða bot á þor,
 og veit ég elski til að hann hefir tekið einu eyri fyrir það í öll þessi ár, né
 heldur fyrir skóðum á börnunum, um gýfi 100 adtolu, sem sátt hafa
 álega og skóða væd, hvort sem þau komust ad eða ekki.

Einu skidis veid ég að geta, sem ég gjörir ráð fyrir, að mönnum fýki o. f. v.
 sinkemilegt: Fýrin yf þjónin er aldrei hegnit! Þor eru ávalk
 / gáðar og mældar með klóteiki Forstöðu konunnar faka
 - barn það, er eitthvad hefir fyrir sér gert, umvefja það með

Hlér- atlotum, leiddéna því með höfverð y benda því í, í hversu því
 hefi yfir sést og sýna því fram á, hvað það eigi að gera til þess, að slétt
 komi á því fyrir aftur. Og verð að segja, að ég hefi bændinn þomisk við, er ég
 hefi séð svo að alíðan néha og niðurlöga meðferð barnanna og samfordrú
 um að kortleikurinn er bofta y eina medalid til þess að stjórna. enda
 þá verð ég að loftum að minnast þess - á þess að nefna einn nofn -
 hversu einstakur brodur hafa niðri í söturnar loft fyrir þessa starf-
 semi, með því - enda árlögs tillags eins, sem oft er niðri - offerað
 badi líma sínum og flé í þess þarfir. Sé þá á að senda menn til
 að gera við eitthvað eða bota þar efra, þarf ekki að biðja um til til
 sléttu ferða, hann er badi og búinn til þess hversu sem er. Þessi
 börnin einhverj sévfalllega með, fátuðar, skófatuðar eða húfu í
 höfuðin, þarf ekki annað en nefna það við einstaka brodur og þá kemur
 það og sem þeir sléttu fái, sem þannig brogðast við ef einhverj þarf með
 að ég ekki tali um þá sem láta af heudi þessir hundur klóra virði
 í vörum, f. d. Öll Kol, Öll brand, allt sykur, ^{abosti} og vatgoti og m. m. fl.
 Og nú hafa hinir víðulögu Rebekka systur laft hönd í plögum.
 Þótt alment sé álitid að komur sín straffaminni en Karlmeini, hefi
 dugnadi þeirra margu jafnan verid við brúdid, við hömum og y
 kortleika þeirra til allra þeirra en líða y loft eiga. Það er því
 ekki að öfyrir sýni, að ég og eflaust allir þeir brodur, sem starf-
 semi þessari munu, líti vorar björtum augum til afstetta
 þeirra af þessu máli, ekki svo nýgj frá þá hagnögu sjónarmidi
 séð, því þótt velta sé ekki í gullinu fremur en við - heldur

verdur okkur lítið til áhruga þeirra, góðra leiðbeininga um allt
það er gæddum megi þrýða og gjöra freygar og muftram allt stíln-
nigi þeirra í viðleitni okkar, til að leita þess himna mögum, fatokur
og veitludu barna." I höfð höfum við séð að þess kenna að reylla fró

skoru ^{lötunum} Rebelkasyotur! Reggid heilar hönd á þjófinu! Við
bjóðum yður ^{velkomnu} til bróðurlegrar samvinnu við oss og erum full-
vissir um, að Reyla vor nýtur óskorads trausts og vindingar
allra góðra manna, ennu síður fyrir þessa starfssemi vora, en
margar aðrar, er vér höfum viljand helga okkar viltu krafta
og munið þess, að um meirum til góðs og gudi til dýrdar og velþóttunar.